פרפראות

פאר

פרשת משפטים תש"פ

המקבל צדקה מתבייש

והמקבל בצדק אינו מתבייש

פרפראות
פאר

המקבל צדקה מתבייש והמקבל בצדק אינו מתבייש

עמוד ה

עמוד א' מפתח נושאים פרשת משפטים תש"פ

עמוד ב

ביאור פלא לאומרם ז"ל גיהנם פתוחה תחתיו

כעיני עבדים אל יד אדוניהם ביאור נורא מהג"ר ישראל סאלאנטר

ביאור כמין חומר למה ורצע את אוזנו במרצע הוא באליה שבאוזן

עמוד ג

הגנב שלא הצליח בגניבה כי זרחה עליו השמש

הגנב שהצליח בגניבה כי זרחה עליו הלבנה

עמוד ד

המקבל צדקה מתבייש והמקבל בצדק אינו מתבייש

רמז בגימטריא שע"י אמונה ושמחה העני הופך לעשיר

לא תשימון עליו נשך בדרך הלצה

עמוד ה

מלאתך ודמעך אל תאחר רמז למשה רבינו ויהושע

איך ידע רבי יהושע בן חנניה שרבי ישמעאל בן אלישע יצא מורה הוראה

עמוד ו

מבלי עולם הם אלה המורים הלכה מתוך המשנה

המורים הלכה מתוך השו"ע הרי הם מבלי עולם, מהרש"א

עמוד ז

האומר שקר בתפילין אינו גוף נקי

ביאור דבר הקשה בלשון הגמרא ע"ד קושיית הר"ן ותירוצו

עמוד ח

איך ביקש דוד המלך אמות בערב שבת

עמוד ט

פרשת שקלים

למה לא חשיב מחצית השקל בין הדברים שהיו קשין לו למשה

כפרת מעשה העגל אינו ע"י דבר מועט כמטבע, אלא ע"י האש

עמוד י

היוצר לשקלים מיוסד עה"פ אשכול הכפר דודי לי בכרמי עין גדי

כפרה לישראל, נודע ע"י ריח בשמים והוא בתשובה מאהבה כמרומז בפסוק

עמוד יא

רמז בדרך הלצה לשקלים בכתוב בכרמי עין גדי

למה הורה רבינו הקדוש לרבי שמעון בן חלפתא להחזיר את האבן

ביאור נאה למה חזר בו רבי מדבריו שאמר אני אמלאנה משלי

עמוד יב

למה הסכים ר' שמעון בן חלפתא לדברי אשתו להחזיר האבן

ביאור פלא לאומרם ז"ל גיהנם פתוחה תחתיו

איתא בגמרא (סנהדרין ז' ע"א), לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו, **וגיהנם פתוחה לו מתחתיו,** ע"כ,

כתב המהר"ם שיף (סנהדרין ז' ע"א), עכשיו **שותין יין שרף** במקום גיהנם פתוח, ע"כ

ביאור פלא מהבית ישראל

בספר **לקוטי אש** לחסיד המפורסם **רבי אברהם מאוסטרלנקא ז"ל** (ח"ב עמ' ק"כ) (מובא בספר דף על הדף סנהדרין ז ע"א),

מביא בשם **כ"ק אדמו"ר בעל הבית ישראל מגור זצ"ל** ענין נפלא, דהנה אחז"ל (סנהדרין ל"ח א), יין ניתן בע' אותיות וסוד ניתן בע' אותיות (סוד בגי' ע). נכנס יין יצא סוד ע"כ.

ובתוספות (סנהדרין ל"ח א ד"ה נכנס יין יצא סוד), ביארו עפי"ז דברי חז"ל (ערובין ס"ה א), **כל המתיישב ביינו יש בו מדעת ע' זקנים,** דר"ל שאם הסוד מתגבר על היין ואין האדם מוציא הסוד החוצה אפי' ששתה יין הרי זה מוכיח שיש בו מדעת קונו ע"ש.

וזה הפי' **במהר"ם שיף** הנ"ל. דע"י ששותים יי"ש ומתיישב האדם ביינו, עי"ז יש לו מדעת זקנים, ויכול להוציא הדין לאמיתו, וממילא אינו צריך לפחד מהגיהנום עכ"ד ודפח"ח.

* * * * * * *

כעיני עבדים אל יד אדוניהם ביאור נורא מהג"ר ישראל סאלאנטר

כתיב (שמות כ"א ו), "וכי יכה איש את **עין** עבדו וגו' לחפשי ישלחנו תחת **עינו**, ואם **שן** עבדו וגו' לחפשי ישלחנו תחת **שנו**",

כתב בספר פרדס יוסף, (פרשת אחרי מות ויקרא עמוד ק"ץ ד"ה בתהלים קכ"ג ב'), **כתיב** "הנה **כעיני עבדים אל יד אדוניהם** כעיני שפחה אל יד גברתה **כן עינינו אל ה' אלוקינו עד שיחננו,** חננו ה' חננו כי רב **שבענו בוז**"

ביאור נורא בפסוק מהגר"י סאלאנטר

אמר הג"ר ישראל סאלאנטר זצ"ל, דוד המלך מקונן, על בוז וקלון אשר **הצדיקים נלכדו בעון ישראל,** ובזה **יכופר עונותיהם** של ישראל, **ולא ישובו ישראל מעצמם,**

וכמו עבד שיוצא בשן ועין, ובהכות האדון אותו, יכוין **האדון** למקום שלא יאונה לו נזק שעי"כ יצא לחפשי, ורק יכה על גבו וכדומה, **ורק העבד יכוף עצמו** שיכה במקום **שינו ועינו,** וע"י זה יוכל ליצא לחפשי, **והפך לו פנים ולא עורף,**

"**כן עינינו", עיני העדה הם הצדיקים,** שהם לעינים באור התורה, **ובידינו נובילם לטבח לכפרותינו, ודי בזיון** בהעלות העבד כן על דעתו, כי מה יתרון לו בחירות, (כלומר בכפרתו) אם סומא הוא (ללא עיני העדה) וכמת יחשב,

וז"ש הנה כעיני עבדים, המושטות אל **יד אדוניהם,** (שיכה האדון בעיניו, ויצא לחופשי), כן **עינינו,** הם הצדיקים, המושטים אל ה' **עד שיחננו לכפר עלינו,** וע"ז אמר חנני ה' חנני **כי רב שבענו בוז,** עכ"ד.

* * * * * * *

ביאור כמין חומר למה ורצע את אוזנו במרצע הוא באליה שבאוזן

כתיב (שמות כ"א ו) "ורצע אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם",

איתא בגמרא (קידושין כ"ב ע"ב) רבן יוחנן בן זכאי היה דורש את המקרא הזה **כמין חומר,** מה נשתנה **אזן** מכל אברים שבגוף, אמר הקדוש ברוך הוא, **אזן ששמעה קולי על הר סיני** בשעה שאמרתי (ויקרא כ"ה נ"ה) "**כי לי בני ישראל עבדים**" ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אדון לעצמו **ירצע,** ע"כ,

מבואר, שהאוזן שנידונה לענישה, הוא משום שלא קיים את מה **שהיה צריך לשמוע,** "כי לי בני ישראל עבדים", **ולא שמע** לקיים הדבר,

המתנה שקיבל האדם ע"י האליה שבאוזן

איתא בגמרא (כתובות ה' ע"ב), תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה **אוזן כולה קשה** והאליה **רכה, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יכוף אליה לתוכה,** ע"כ,

מבואר, כי האדם קיבל מתנה, שיוכל לעשות פעולה, **שלא ישמע את מה שלא צריך לשמוע,**

לפי"ז אפשר לומר, טעם שהעונש על זה **שלא שמע את מה שהיה צריך לשמוע,** היא דוקא לרצוע את אוזנו ולעשות נקב באותו מקום שקיבל מתנה כדי שיוכל לא לשמוע דבר שאינו הגון,

ונלקחת ממנו אותה המתנה שקיבל, שלא לשמוע את מה שאינו הגון לשמוע,

וע"י **החור בתנוך האוזן,** גם אם יכוף את אלית האוזן לתוכה, זה לא יעזור לו שלא לשמוע, עקב החור שנעשה לו באליית האוזן,

ולכן רוצעים את האליה, מכיון שלא קיים את מה ששמע באוזנו , לוקחים לו את המתנה שקיבל **באליה**, ועושים לו חור שגם אם יכוף האליה זה לא יעזור לו שלא ישמע, בגלל החור.

בענין היכן רוצעים את האוזן

באליה שבתחתית האוזן, או בגובה האוזן, עיין קידושין כ"א ע"ב מחלוקת בדבר, **יודן ברבי שהיה חכם וחריף אומר באליה,** וכמובן **שדברינו** נאמרו לסברת מי שאומר שעשיית הנקב הוא **באליה,** ועיין גם במכילתא פרשת משפטים, עמוד ק"א שמביא בעניין, מחלוקת ר' מאיר ור' יהודה.

* * * * * * *

הגנב שלא הצליח בגניבה כי זרחה עליו השמש

כתיב (שמות כ"ב א'), אם במחתרת **ימצא הגנב** וגו', אם זרחה **השמש** עליו וגו',

איתא בגמרא, (שבת קנ"ו ע"א) אמרו ליה לבר ליואי, לא מזל יום (שנולד), גורם, (לכל אדם את מהלך כל ימי חייו) אלא מזל שעה (שנולד) גורם,

האי מאן דבחמה, (שנולד בשעה של מזל חמה) יהי גבר זיותן (שקוף) וכו' **אם גנב לא מצלח,** ע"כ,

כתב רש"י, **מזל שעה - שבעה מזלות הן** המשמשין את השעות, "**חנכ"ל שצ"ם**", **ח**'מה, **נ**'וגה, **כ**'וכב, **ל**'בנה, **ש**'בתאי, **צ**'דק, **מ**'אדים),

חמה היינו חמה ממש, והוא אחד מן המזלות, וכן **לבנה**, והשאר הויין כוכבים, עכ"ל רש"י,

בספר החיים מאחי המהר"ל (הוצאת שפתי צדיקים עמוד קנ"ג), כתב על הא דסמך, (שמות כ"ב א'), "**אם במחתרת ימצא הגנב**" וגו', "**לאם זרחה השמש עליו**" **וגו'**,

ענין המזלות ולימוד החכמה ההיא, אינו בכלל הכישוף. כמו שאמרו רז"ל בפרק מי שהחשיך האי מאן דאתילד בכוכב פלוני וכו'.

ונראה, שזהו מה שאמר הכתוב **אם זרחה עליו השמש וגו'**, כלומר, ואם איתרע מזליה, **שנמצא במחתרת ולא הצליח בגניבתו, משום שזרחה עליו השמש בעת לידתו,** כלומר, דאתיילד בכוכב **חמה**, שאמרו רבותינו ז"ל שמזלו **שאם גנב שאינו מצליח,** כדאמר התם, עכ"ל ספר החיים,

מבואר, שלידתו במזל **חמה** גרם לו דלא יצלח בגניבתו. וזהו "אם במחתרת ימצא", הוא משום **שזרחה עליו השמש**.

* * * * * * *

הגנב שהצליח בגניבה כי זרחה עליו הלבנה

איתא בגמרא (שבת דף קנ"ו ע"א), האי מאן **דבלבנה** וכו', **אם גנב מצלח**, ע"כ,

איתא בגמרא (סנהדרין ק"ט ע"א), אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא וכו',

דרש רבא, מאי **דכתיב** (איוב כ"ד ט"ז) "**חתר בחשך בתים** יומם חתמו למו, **לא ידעו אור**", מלמד, שהיו נותנים עיניהם בבעלי ממון, ומפקידים אצל בעלי הממון **אפרסמון**, ומניחים אותו בבית גנזיהם,

לערב באים ומריחין אותו ככלב, שנאמר (תהלים נ"ט ז') "יהמו ככלב ויסובבו עיר", ובאים **וחותרים שם ונוטלין אותו ממון**, (רש"י אפרסמון – של הגנבים, הפקידו ביד בעלי ממון, כדי שיהו בעלי ממון מניחין פקדון שלהם בבית גנזיהם עם ממונם, ובלילה מריחין האפרסמון וחותרין שם),

דרש רבי יוסי בציפורי, (בבית מדרשא את הדרשה חתר בחשך בתים, רש"י), אחתרין ההיא ליליא תלת מאה מחתרתא בציפורי, (על ידי

ריח אפרסמון, שהיו מריחין ויודעין היכן מניחין ממונם רש"י) אתו וקא מצערי ליה (לרבי יוסי), אמרו ליה יהבית אורחיה לגנבי, (נתת דרך לגנבים)

אפשר לפרש, על דרך שביאר **בספר החיים,** האי מאן דבחמה אי גנב לא מצלח, שהבאנו לעיל דהא דגנבים הללו **הצליחו בגניבתם,** משום **דחתר בחשך, ולא ידעו אור,** כלומר שנולדו **בחושך** בזמן **הלבנה, ולא ידעו אור,** שלא נולדו במזל **חמה,** ולכן הצליחו כאמרז"ל **האי מאן דבלבנה אם גנב מצלח.**

*** * * * * * ***

המקבל צדקה מתבייש והמקבל בצדק אינו מתבייש

כתיב (שמות כ"ב כ"ד), "אם כסף תלוה את עמי את **העני** עמך"

מבואר, שהעני הלוה מתבייש מהמלוה, **והכי איתא בירושלמי** (ערלה פ"א, ה"ג) מאן דאכל דלאו דיליה בהית לאיסתכולי ביה,

מבואר, שמי שמקבל דבר שלא מגיע לו יש לו בושת פנים מהנותן, ומי שמקבל דבר שמגיע לו בצדק אינו מתבייש להסתכל בנותן,

על דרך זה יש לבאר הכתובים

כתיב (דניאל פרק ט' ז') "לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים", **יש לפרש הפסוק,** מכיון ואנחנו מקבלים בתורת **צדקה** שלא מגיע לנו, יש לנו **בושת פנים,**

כתיב (תהלים פרק יא פסוק ז) "כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו", **יש לפרש הפסוק,** כי צדיק ה' צדקות אהב, פירוש הקב"ה אוהב את מי שמקבל **בצדק,** כלומר שמגיע לו, לפיכך **יחזו פנימו,** כלומר, שאין לו להתבייש לראות פניו כביכול, מכיון ומקבל בצדק, ולא בתורת צדקה,

כתיב (תהלים פרק יז טו) "אני בצדק אחזה פניך", גם כאן **יש לפרש הפסוק,** אם אני מקבל **בצדק** ולא בצדקה, אז **אחזה פניך** ואיני מתבייש,

כתיב (תהלים פרק קכ"א א') "תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו" "אל תסתר פניך ממני",

לפי"ז פירשנו הפסוק (תהלים ק"ב א'), "תפלה לעני כי יעטף", פירוש, כאשר מתפללים תפלת עני שמקבל את מה שאינו מגיעו, אז הוא מתכסה, מפני שהעני מתבייש להסתכל בפני הנותן, וזהו תפלה **לעני כי "יעטף",**

אך אתה ה', שאתה הנותן, ואינך מתבייש ממני, אתה **"אל תסתר פניך ממני"**

*** * * * * * ***

רמז בגימטריא שע"י אמונה ושמחה העני הופך לעשיר

כתיב (שמות כ"ב כ"ד), "אם כסף תלוה את עמי את **העני** עמך"

איתא במשנה (אבות פרק ד' מ"א), איזהו עשיר **השמח** בחלקו,

ההפרש בין עני לעשיר הם 450

עני = **130**,

עשיר = **580** ,

ההפרש ביניהם = **450** ,

הוספת שמחה ואמונה לעני הוא הופך לעשיר

שמח = **348**,

אמונה = **102** ,

ס"ה **450**,

מבואר, שכאשר **העני** יחיה **באמונה** ויהיה **שמח** בחלקו, הרי הוא הופך **לעשיר** שמספרו **580**.

*** * * * * * ***

לא תשימון עליו נשך בדרך הלצה

כתיב (שמות כ"ב כ"ד), "אם כסף תלוה את עמי

את **העני** עמך לא תהיה לו כנשה לא **תשימון עליו נשך", בדרך הלצה** ניתן לבאר את המילה **נשך,** מלשון **פארביסען** (שתרגומו,

כעוס, אכול, ממורמר) **וכך ביאורו**, אם לא תשים על העני את הכעס והמרמור, רק יהיה בשמחה, ע"י כך תוסר ממנו עניותו, ויהיה עשיר השמח בחלקו,

והכי פירושו, לא תשימון, עליו, כלומר, לא תוסיפו על העני, כעס ומרמור, שהוא מלשון

נשך, אלא תשימון עליו, **שמחה ואמונה**, כדי שיצא מעניותו.

* * * * * * *

מלאתך ודמעך אל תאחר
רמז למשה רבינו ויהושע

כתיב (שמות כ"ב כ"ח), **"מלאתך ודמעך לא תאחר"** ופירש"י **לא תאחר, לאחר את המוקדם ולהקדים את המאוחר,**

איתא בגמרא, (סוטה י"ג ע"ב), כתיב, (דברים ג' כ"ו) "רב לך", **רב יש לך**, ומנו יהושע, וברש"י **רב יש לך -** הגיע מלכותו של יהושע ואין **לך מלכות נוגעת בחבירתה**,

איתא בגמרא, (סוטה י"ג ע"ב), **כתיב** (שמות כ"ג כ"ו) "את מספר ימיך **אמלא"**, ללמדך שהקדוש ברוך הוא משלים שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש,

איתא בגמרא (ב"ב ט"ו ע"א), תניא, **כתיב** (דברים ל"ד ה') **"וימת שם משה עבד ה"**, אפשר משה **חי/מת** (ב"ב ט"ו הגירסא מת) (מנחות ל' הגירסא חי), וכתב **וימת שם משה, אלא**, עד כאן הקב"ה אומר, ומשה אומר וכותב, מכאן ואילך הקב"ה אומר, ומשה כותב **בדמע, ובמהרש"א** פירש, שמשה רבינו כתב **בדמעות** ולא **בדיו**, דלא להוי מחזי כשיקרא,

אפשר לומר דג' מימרות הנ"ל מרומזים בפסוק,

מלאתך, זהו מספר ימיך **אמלא**,

ודמעך, זהו ומשה כותב **בדמע**,

אל תאחר, הגיע מלכותו של יהושע ואין **לך מלכות נוגעת בחבירתה**,

וזה הרמז, **"מלאתך ודמעך לא תאחר".**

* * * * * * *

איך ידע רבי יהושע בן חנניה שרבי ישמעאל בן אלישע יצא מורה הוראה

איתא בגמרא, (גיטין נ"ח ע"א) תנו רבנן, מעשה **ברבי יהושע בן חנניה** שהלך לכרך גדול שברומי, אמרו לו, **תינוק אחד יש בבית האסורים,** יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו, סדורות לו תלתלים,

הלך ועמד על פתח בית האסורים, אמר, "מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים" (ישעיהו מ"ב כ"ד), **ענה אותו תינוק ואמר,** "הלא ה' זו **חטאנו** לו, ולא אבו **בדרכיו** הלוך, ולא **שמעו** בתורתו", **אמר**,

מובטחני בו שמורה הוראה בישראל, העבודה, שאיני זז מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עליו, אמרו, לא זז משם עד שפדאו בממון הרבה, ולא היו ימים מועטין עד **שהורה הוראה** בישראל, ומנו **רבי ישמעאל בן אלישע**,

ויש לשאול, כיצד ידע רבי יהושע בן חנניה, כשהיה **רבי ישמעאל בן אלישע** תינוק, שיהיה, **מורה הוראה בישראל**, וכי מפני שידע להשלים את הפסוק, "מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים", ע"י כך ידע שיהיה **מורה הוראה**,

ביאור נאה, כיצד ידע רבי יהושע בן חנניה מה יהא בסופו של התינוק ישמעאל בן אלישע

כתיב (שמות כ"ג ח'), **"ושחד** לא תקח כי השחד יעור פקחים ויסלף דברי צדיקים",

רבי ישמעאל בן אלישע, בהיותו בבית האסורים, השיב בתשובתו **לרבי יהושע בן חנניה**

"הלא ה' זו **חטאנו** לו, ולא אבו **בדרכיו** הלוך, ולא **שמעו** בתורתו",

ובכך רמז לו כי יהיה נזהר מלקיחת שוחד, כפי שיבואר לקמן,

שלשה דברים השיב התינוק ישמעאל בן אלישע בתשובתו **לרבי יהושע בן חנניה**, שהם אלה שגרמו למי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים, ובהם רמז ללקיחת **שחד**,

ראשי התיבות ח'טאנו ד'רכיו ש'מעו

הלא ה׳ זו **ח**׳טאנו לו,

ולא אבו **ד**׳רכיו הלוך,

ולא **ש**׳מעו בתורתו,

שהם ראשי תיבות **שח״ד**, ומכיון ורמז לו בתשובתו שלא יקח **שח״ד**, ידע ריב״ח שיהיה **מורה הוראה בישראל**, ויהיה זהיר בלקיחת שחד, כדלהלן,

רבי ישמעאל בן אלישע אמר תיפח רוחם של מקבלי שוחד

איתא בגמרא, (כתובות ק״ה ע״ב), ר׳ **ישמעאל בר אלישע** אייתי ליה ההוא גברא ראשית הגז, אמר ליה מהיכא את, אמר ליה מדוך פלן (ממקום פלוני),

ומהתם להכא לא הוה כהן למיתבא ליה (ומשם עד כאן לא היה למי לתת את ראשית הגז), אמר ליה, דינא אית לי, ואמינא אגב אורחאי אייתי ליה למר (באתי לדון בדין תורה, ואמרתי כי בדרך אגב אביא אליך את ראשית הגז),

אמר ליה פסילנא לך לדינא, ולא קביל מיניה, אותיב ליה זוגא דרבנן וקדייני ליה, (הושיב זוג דיינים ודנו אותו)

בהדי דקאזיל ואתי, אמר, אי בעי טעין הכי, ואי בעי טעין הכי, (ופרש״י, בהדי דאזיל ואתי – כאשר היה הולך ובא ומקשיב לדיון, היה לבו לזכותו של אותו אריס, וכשראה שאין לאריס פתחי זכיות, היה אומר בלבו, הלואי ויטעון כך וכך ויזכה בדין ע״כ),

אמר, תיפח נפשם של מקבלי שוחד, ומה אני שלא נטלתי, ואם נטלתי שלי נטלתי, כך, (מהפך אני לזכותו של אותו אריס), מקבלי **שוחד** על אחת כמה וכמה, ע״כ,

מכאן ראינו עד כמה היה מאוס בעיני ר׳ ישמעאל בן אלישע קבלת שחד.

*** * * * * * ***

מבלי עולם הם אלה המורים הלכה מתוך המשנה

כתיב (שמות כ״ד י״ב), ״ויאמר ידוד אל משה, עלה אלי ההרה והיה שם, ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם״,

כתב רש״י, (שמות כ״ד י״ב), ואתנה לך **את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם** - כל שש מאות ושלש עשרה מצות בכלל עשרת הדברות הן, ורבינו סעדיה פירש באזהרות שיסד, לכל דבור ודבור מצות התלויות בו, ע״כ,

איתא בגמרא, (ברכות ה׳ ע״א), אמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש, מאי **דכתיב**, (שמות כ״ד י״ב), ״ואתנה לך **את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם**״,

לוחות, אלו **עשרת הדברות**,

תורה, זה **מקרא,**

והמצוה, זו **משנה,**

אשר כתבתי, אלו **נביאים וכתובים**,

להורותם, זה **גמרא,**

מלמד שכולם נתנו למשה מסיני, ע״כ,

כתב רש״י , (ברכות ה׳ ע״א),
מקרא - חומש, שמצוה לקרות בתורה,

משנה - שיתעסקו במשנה,

גמרא - סברת טעמי המשניות שממנו יוצאה הוראה,

אבל המורים הוראה מן המשנה נקראו מבלי העולם,

כדאיתא במסכת סוטה (דף כ״ב ע״א), עכ״ל רש״י,

צריך לבאר ולומר

למה רש״י בחומש אינו מביא את דברי הגמרא בברכות על אותו פסוק,

אלא משום, שרש״י מבאר פשוטו של מקרא, ודברי חז״ל על הפסוק הם דברי דרש, ולכן רש״י אינו מבאר כדרשת חז״ל.

*** * * * * * ***

המורים הלכה מתוך השו״ע הרי הם מבלי עולם, מהרש״א

איתא בגמרא, (סוטה כ״ב ע״א), **כתיב** (משלי כ״ד כ״א), ״ירא את ה׳ בני ומלך, ועם **שונים** אל תתערב״, אמר רבי יצחק אלו **ששונים** הלכות,

תנא, התנאים מבלי עולם, מבלי עולם ס״ד,

אמר רבינא **שמורין הלכה מתוך משנתן** תניא נמי הכי, א״ר יהושע וכי מבלי עולם הן והלא מיישבי עולם הן, שנאמר הליכות עולם לו, אלא **שמורין הלכה מתוך משנתן,**

כתב המהרש״א (סוטה כ״ב ע״א ד״ה ירא את ה׳ בני ומלך ועם שונים), **שמורין הלכה מתוך משנתן** כו׳.

וזה לשון המהרש״א, ואמר גם עם שונים, **ולא שמשו ת״ח, אל תתערב,** שהם ע״ה כדעת אחרים, וכדמסיק **שמורין הלכה מתוך משנתן, בלא שימוש ת״ח,**

ובדורות הללו,

אותן שמורין הלכה מתוך שו״ע,

והרי הם אין יודעין טעם הענין של כל דבר,

אם לא ידקדקו מתחלה בדבר מתוך התלמוד, שהוא שימוש ת״ח,

וטעות נפל בהוראותם

והרי הן בכלל ״**מבלי עולם**״, ויש לגעור בהן,

עכ״ל המהרש״א.

*** * * * * * ***

האומר שקר בתפילין אינו גוף נקי

כתיב (שמות כ״ג ז) ״מדבר שקר תרחק״

איתא בגמרא (שבת מ״ט ע״א), אמר רבי ינאי, **תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים**,

ואמאי קרי ליה בעל כנפים, שפעם אחת גזרה מלכות רומי הרשעה גזירה על ישראל, שכל המניח תפילין ינקרו את מוחו. (בגמרא שבת ק״ל ע״א. הגירסא שכל המניח תפילין על ראשו - יקרו את מוחו),

והיה אלישע מניחם ויוצא לשוק. ראהו קסדור אחד - רץ מפניו, ורץ אחריו.

וכיון שהגיע אצלו נטלן מראשו ואחזן בידו, אמר לו: מה זה בידך? אמר לו: כנפי יונה. פשט את ידו ונמצאו כנפי יונה.

לפיכך קורין אותו **אלישע בעל כנפים**. ומאי שנא כנפי יונה משאר עופות? - משום דאמתיל כנסת ישראל ליונה, שנאמר כנפי יונה נחפה בכסף וגו׳ מה יונה כנפיה מגינות עליה - **אף ישראל מצות מגינות עליהן, ע״כ**

ביאור נפלא מהחת״ם סופר

כתב החתם סופר (שבת ק״ל ע״א ד״ה תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים), **צ״ע,** דמנ״ל דה״ל גוף נקי לאלישע, דלמא תפילין אין צריכין גוף נקי, ולאלישע נמי לא ה״ל גוף נקי, ואפ״ה נעשה לו נס,

וי״ל, דצ״ע על אלישע שנטל תפיליו מראשו, הא חזינן דעדיין הי׳ בסכנה וצריך לנס. א״כ טוב יותר להניחם על ראשו דמצוה בעידנא דעסיק בה מגינא ומצלה משא״כ כשנטלם מראשו דהוה לא עסיק בה ולא מגינה,

אע״כ משום דהי׳ רוצה לכזב ולומר שהם כנפי יונה, ולא רצה להוציא שקר מפיו בעוד שהתפלין בראשו שצריכין גוף נקי, ובכלל זה שלא ישקר ויכזב, וכמ״ש רמב״ם וב״י,

ומשו״ה סיכן עצמו והסירם מראשו, אף על גב דהשתא הי׳ רחוק מההצלה כיון דהוה בעידנא דלא עסיק בה,

מ״מ נוח לו לסכן עצמו, ממה שלא יהי׳ גופו נקי בדברי שקר בהיות תפלין על ראשו, עכ״ל החת״ס

*** * * * * * ***

ביאור דבר הקשה בלשון הגמרא ע״ד קושיית הר״ן והתירוץ

איתא בגמרא (סוכה מ״ו ע״ב) אמר רבי זירא, לא ליקני אינישׁ הושענא לינוקא ביומא טבא קמא. מאי טעמא, דינוקא מקנא קני, אקנויי לא מקני, ואשתכח דקא נפיק בלולב שאינו שלו. ע״כ,

ואמר רבי זירא: לא לימא אינישׁ לינוקא דיהיבנא לך מידי ולא יהיב ליה, משום דאתי לאגמוריה שיקרא, שנאמר למדו לשונם דבר שקר. ע"כ,

מבואר, מכיון דהתינוק יכול לקנות ואינו יכול להקנות לאביו בחזרה, יוצא שהאב כשהוא מקבל חזרה מהתינוק, אינו יוצא ידי חובה,

הקושיא בלשון הגמרא

וקשה, איך אמר דקא **"נפיק"** בלולב שאינו שלו, שפירושו, שיוצא ידי מצוה בלולב שאינו שלו, הרי הדין שאינו יוצא, והיל"ל משום **"דלא נפיק"** בלולב שאינו שלו,

יש לבאר בהקדם קושיית הר"ן וביאורו

איתא בגמרא (סוכה מ"ו ע"ב) אמר רבי זירא, לא ליקני אינישׁ הושענא לינוקא ביומא טבא קמא. מאי טעמא, דינוקא מקנא קני, אקנויי לא מקני, ואשתכח דקא נפיק בלולב שאינו שלו.

קושיית הר"ן

מקשה הר"ן, הרי האב נותן לבנו הלולב במתנה ע"מ להחזיר, ומכיון והקטן אינו יכול להחזיר, משום דמקני קני, אקנויי לא מקני, ואין יכול להתקיים התנאי, וממילא הקטן אינו קונה, א"כ הלולב נשאר של האב ויכול לצאת י"ח, וא"כ למה אומרת הגמרא לא ליקני וכו', ומתרץ עי"ש,

תירוץ המהרי"ץ חיות בקושיית הר"ן

בהמשך הגמרא לא ליקני אינישׁ, אמר רבי זירא מימרא נוספת, לא לימא אינישׁ לינוקא דיהיבנא לך מידי ולא יהיב ליה, משום דאתי לאגמוריה שיקרא,

מבאר המהר"ץ חיות, דבאמת עפ"י קושיית הר"ן האב יוצא ידי חובה, מכיון והוא נותן לתינוק במתנה ע"מ להחזיר, ומכיון והתינוק אינו יכול להחזיר הוא לא קנה והאב יוצא י"ח,

ומה שאמרו בגמרא **דקא נפיק בלולב שאינו שלו**, הכונה שהתינוק אינו יוצא י"ח מכיון שאינו יכול להחזיר ולכן התנאי לא קיים והתינוק אינו יוצא י"ח,

אולם קשה, כותב המהר"ץ חיות, כיון דהוי קטן, ואינו בתורת חיוב, וחינוך שייך גם בזה, כיון דאם יהיה גדול יהיה יוצא במתנה ע"מ להחזיר, א"כ למה אמרו חז"ל לא ליקני אינישׁ לינוקא,שלא לתת לתינוק,

אלא צ"ל שלזה הוסיף ואמר רבי זירא לא לימא אינישׁ לינוקא דיהיבנא לך מידי ולא יהיב ליה, משום דאתי לאגמוריה שיקרא, מכיון והאב מבטיח לתינוק שנותן לו הלולב כדי לצאת, ובאמת אינו יוצא, שוב אתי לאגמורי שיקרא, ולכן אמר רבי זירא שלא יתן לו הלולב, משום שהתינוק חושב שהוא יוצא בזה י"ח ואין זה נכון, ומלמדו שקר,

לפי"ז מבואר כמין חומר הקושיא שהקשינו

לפי מה שנתבאר בכונת הגמרא שאמרה **ואשתכח דקא נפיק בלולב שאינו שלו**, זה **התינוק**, כי הוא זה **שיחשוב שהוא יוצא** י"ח, מובן הלשון **"דקא נפיק"**, ולא אמרו בלשון **"ואשתכח דלא נפיק"**.

*** * * * * * ***

איך ביקש דוד המלך אמות בערב שבת

איתא בגמרא, (סוטה י"ג ע"ב), **כתיב** (שמות כ"ג כ"ו) "את מספר ימיך **אמלא**", ללמדך שהקדוש ברוך הוא משלים שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש,

איתא בגמרא (שבת ל' ע"א) מאי **דכתיב** (תהלים ל"ט ה') "הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני",

אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם,

הודיעני ה' קצי, אמר לו, גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם.

ומדת ימי מה היא, גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם.

ואדעה מה חדל אני, אמר לו, בשבת תמות. - אמות באחד בשבת, אמר לו, כבר הגיע מלכות שלמה בנך, **ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא.** –

אמות בערב שבת, אמר לו, "כי טוב יום בחצריך מאלף" (תהלים פ"ד י"א), טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח. ע"כ,

וקשה, איך אמר דוד, **אמות בערב שבת**, הלא כבר אמר לו הקב"ה **כי אין מלכות נוגעת בחברתה,** ובערב שבת היה שייך המלכות לדוד, ואיך תחול המלכות על שלמה,

ועוד כשאמר דוד אמות בערב שבת, היה לו להקב"ה להשיבו, כי אין מלכות וכו',

ותירצו, (ש.ב.בר"מ י.א.ל. בר"ד) אה"נ היה יכול הקב"ה להשיבו כי אין מלכות שלמה יכולה לחול בערב שבת, משום שאין מלכות נוגעת בחברתה, אך ביקש הקב"ה להשיבו מאי דעדיף מיניה, **עד כמה חשוב בעיני הקב"ה כל רגע של לימוד התורה,** ודפח"ח,

שוב מצאתי שקושיה זו נשארה בצ"ע בשפת אמת

שפת אמת (שבת ל' ע"א ד"ה בגמרא אמות בע"ש) **לכאורה קשה** דגם כאן שייך הטעם דאין

מלכות נוגעת בחברתה כו' **ואין לתרץ** שדוד היה מוחל על מלכותו, דהרי גם אם הי' מת בא' בשבת בטח הי' שלמה מוחל על המלכות ומ"מ לא אהני לי' וע"כ דשייך גם בכה"ג מלך שמחל ע"כ אין כבודו מחול, **עכ"ל השפ"א**.

ואולי יש לחלק, שמלכות שלמה היה בתחילת מלכותו ויתר קשה המחילה, כדין היורש את אביו אומר הטוב והמטיב, אבל מלכות דוד היה בסופו, ולכן אפשר שיהיה מחילה.

* * * * * * *

פרשת שקלים
למה לא חשיב מחצית השקל בין הדברים שהיו קשין לו למשה

שיטת התוס' בביאור הדבר

כתיב (שמות ל' י"ג) "זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש",

איתא בגמרא (מנחות כ"ט ע"א) תנא דבי רבי ישמעאל שלשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו, ואלו הן מנורה וראש חדש ושרצים, מנורה דכתיב וזה מעשה המנורה, ראש חודש דכתיב החודש הזה לכם ראש חדשים, שרצים דכתיב וזה לכם הטמא, ע"כ,

והקשו התוספות (מנחות כ"ט ע"א) **ויש לתמוה,** דלא חשיב **מחצית השקל**, דכתיב זה יתנו ואמרינן (שקלים דף ג' ומ"ר) **כמין מטבע של אש הראהו למשה,**

ויש לומר, דלא שייך במחצית השקל, **נתקשה,** אלא משום דלא הוה ידע בשום ענין, אם לא היה מראהו. ע"כ,**ביאור הדבר**, דלפיכך לא היה יודע משה רבינו, בשום ענין אם לא היה מראהו, משום שלא היה מטבע כזה בנמצא, כי אם היה מטבע כזה בנמצא, מה קושי יש לדעת איזה מטבע יש ליקח למחצית השקל.

* * * * * * *

כפרת מעשה העגל אינו ע"י דבר מועט כמטבע, אלא ע"י האש

שיטת השיטה מקובצת בקושיית התוס'

בשיטה מקובצת, (על הגליון מנחות כ"ט ע"א), **מתרץ את קושית התוס'**, למה לא חשיב

מחצית השקל בין אלו הדברים שנתקשה בהם משה, ומבאר, משום דמה שנתקשה משה במחצית השקל, לא, שלא היה יודע איזה מטבע יש ליקח למחצית השקל, אלא נתקשה להבין, **איך דבר מועט כזה כמו מטבט, יכפר על מעשה העגל,** ע"כ דברי בעל **השיטה מקובצת**,

ויש לבאר, דלפיכך הראהו הקב"ה **מטבע של אש**, כלומר, אין כפרת מעשה העגל תבוא ע"י **מטבע** של מחצית השקל, אלא **ע"י ההתלהבות של אש הקדושה, לחזור בתשובה אליו יתברך**, וזהו **מטבע של אש**, הראה לו הקב"ה. **וזהו עניין מחצית השקל. שלא המטבע מכפר, אלא ההתלהבות אליו ית' הוא זה שמכפר.**

* * * * * * *

היוצר לשקלים מיוסד עה"פ אשכול הכפר דודי לי בכרמי עין גדי

כתיב (שיר השירים א' י"ד), אשכל הכפר **דודי לי** בכרמי עין גדי, וברש"י **אשכול הכופר** - יש **בושם** ששמו **כופר** כמו כפרים עם נרדים (שיר השירים ד') ועשוי כעין אשכולות,

בכרמי עין גדי - שם מקום ושם הוא מצוי,

וראיתי באגדה שאותן כרמים עושין פירות ארבעה או חמשה פעמים בשנה ודוגמא היא **לכמה כפרות ומחילות** שמחל להן הקדוש ברוך הוא על כמה נסיונות שנסוהו במדבר, עכ"ל רש"י,

ר"א הקליר ייסד את הפיוט לפרשת **שקלים** על הפסוק הנ"ל,

יש לתת טעם נאה, למה ייסד ר"א הקליר את הפיוט לפרשת שקלים על הפסוק הנ"ל,

מבואר, שחודש **אלול** מרומז בר"ת בפסוק **אני לדודי, ודודי לי, כמו שכתב הבני יששכר** (בני יששכר חודש אלול מאמר א' אות י"ד), אמרו דורשי רשומות אני לדודי ודודי לי (שיר השירים ו ג) ראשי תיבות אלו"ל **(לקו"ת פ' משפטים),** שאז הש"י פותח יד לקבלינו בתשובה, ע"כ,

מבואר, כי בחודש אלול, שעושים תשובה מיראה, אז **אנחנו צריכים להתקרב להשי"ת, והשי"ת מתקרב אלינו,** וזה הרמז מהפסוק **אני לדודי, ודודי לי,**

משא"כ בחודש אדר כאשר הרצון להתקרב אליו בא מאהבה אליו, ואז הקב"ה **מתקרב אלינו מעצמו,** לכן מרמז הקליר בחודש **אדר** מהפסוק אשכול הכופר, **"דודי לי",** ללא הקדם של **"אני לדודי",** כמו שאומר הפסוק, אשכל הכפר **"דודי לי",** בכרמי עין גדי, גם כשאין **"אני לדודי",**

ואפשר להוסיף, שכינוי הקב"ה בשם **דודי** מוכיח על האהבה בין השי"ת לישראל, עפ"י הפסוק, אם תמצאו את **דודי** מה תגידו לו, **שחולת אהבה אני**.

* * * * * * *

כפרה לישראל, נודע ע"י ריח בשמים והוא בתשובה מאהבה כמרומז בפסוק

איתא במדרש (שמות רבה פרשה נ"א פסקה ד') אלה פקודי המשכן, משכן העדות, מהו **"העדות"**, א"ר שמעון ב"ר ישמעאל עדות הוא לכל באי עולם, שיש **סליחה לישראל,**

א"ר יצחק משל למה"ד למלך שנטל אשה, כעס עליה והניחה, **והיו אומרים לה שכנותיה אינו חוזר עליך עוד,** לימים, **שלח לה** ואמר, כבדי את פלטין שלי, שביום פלוני אבא אצלך, כיון שהגיע יום פלוני בא המלך אצלה **ונתרצה לה,** ונכנס אצלה לפלטין ואכל ושתה, **ולא היו שכנותיה מאמינות,** אלא כיון שהיו מריחות **ריח בשמים,** באותה שעה ידעו שנתרצה לה המלך, **עכ"ל המדרש,** עי"ש באורך.

איתא בגמרא (יומא ל"ט ע"א) בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שהיה מוכר נפט ואפרסמון וכו', בא למדוד **אפרסמון** אומר לו המתן לי עד שאמדוד עמך, כדי **שנתבסם** אני ואתה, **מבואר,** כי **אפרסמון** הוא ראש לבסמים, כדנקט הבא למדוד **אפרסמון**,

איתא בגמרא (שבת כ"ו ע"א) **כתיב** (מלכים ב' כ"ה י"ב) "ומדלת הארץ השאיר נבוזראדן רב טבחים לכורמים וליוגבים", **כורמים,** תני רב יוסף אלו מלקטי **אפרסמון, מעין גדי,** ע"כ,

לפיכך ייסד הקליר, עניין התשובה מאהבה, שהוא בחודש אדר, על הפסוק **אשכול הכפר דודי לי בכרמי עין גדי.** שיש בו **בשמים,** ויש בו **דודי לי,** ללא אני לדודי, ויש בו כרמי **עין גדי** ששם היה האפרסמון שהוא ראש לבסמים,

אפשר לומר, שהאפרסמון הוא אותו **בושם** שכתב רש"י (שיר השירים א' יד'), יש **בושם** ששמו **כופר,** כמו (שיר השירים ד) כפרים עם נרדים, ע"כ, שמצוי **בכרמי עין גדי, כדאיתא בגמרא,** (שבת כ"ו ע"א), אלו מלקטי **אפרסמון, מעין גדי,** וקרא שמו הכתוב בשם **כופר,** כמו שכתב רש"י (שיר השירים א' יד'), **ודוגמא היא לכמה כפרות ומחילות שמחל להן הק"בה לישראל, עכ"ל רש"י**

מבואר, כי בהתקרבות להקב"ה ע"י תשובה מאהבה כמו שנודע ע"י בשמים, והוא

בחודש אדר, אז **דודי לי, בלי אני לדודי,** משא"כ בחודש אלול, **אני לדודי, ואז דודי לי,** והכוונה שנעשה תשובה מאהבה שדומה **לאפרסמון** שהוא מכרמי **עין גדי,** וזהו **אשכול הכפר, דודי לי, בכרמי עין גדי.**

* * * * * * *

רמז בדרך הלצה לשקלים בכתוב בכרמי עין גדי

איתא בגמרא (סנהדרין דף קט עמוד א) אנשי סדום אין להן חלק לעולם הבא, שנאמר ואנשי סדם רעים וחטאים להי' מאד, רעים - בעולם הזה, וחטאים - לעולם הבא. אמר רב יהודה: רעים - בגופן, וחטאין - בממונם,

דרש רבא, מאי דכתיב חתר בחשך בתים יומם חתמו למו לא ראו אור, מלמד שהיו נותנים עיניהם בבעלי ממון, **ומפקידים אצלו אפרסמון, ומניחים אותו בבית גנזיהם.** לערב באים ומריחין אותו ככלב, שנאמר ישובו לערב יהמו ככלב ויסובבו עיר, ובאים וחותרים שם ונוטלין אותו ממון. דרש רבי יוסי בציפורי: אחתרין ההיא ליליא תלת מאה מחתרתא בציפורי, (על ידי ריח אפרסמון, שהיו מריחין ויודעין היכן מניחין ממונם רש"י) אתו וקא מצערי ליה, אמרו ליה, יהבית אורחיה לגנבי. אמר להו, מי הוה ידענא דאתו גנבי.
איתא בגמרא (שבת כ"ו ע"א) **כתיב** (מלכים ב' כ"ה י"ב) "ומדלת הארץ השאיר נבוזראדן רב טבחים לכורמים וליוגבים", **כורמים,** תני רב יוסף אלו מלקטי **אפרסמון, מעין גדי,** ע"כ,

מבואר, שכרמי עין גדי מרמז לאפרסמון, עוד מבואר, שבמקום בית גנזיהם שמניחים השקלים מניחים האפרסמון, לפי"ז יש לרמז בדרך הלצה הקשר בין **שקלים לעין גדי המרמז לאפרסמון.**

* * * * * * *

למה הורה רבינו הקדוש לרבי שמעון בן חלפתא להחזיר את האבן

שניתנה לו מן השמים במתנה

איתא במדרש, (רבה, פקודי פרשה נ"ב פסקה ג', רות ג' ד',) מעשה **בר"ש בן חלפתא** שבא ערב שבת, ולא היה לו מאין להתפרנס, יצא לו אל בקעה שבטבריה והתפלל לפני האלוקים, **וניתן לו אבן טובה מן השמים,** נתנה לשולחני ופרנס אותה שבת,

אמרה אשתו מהיכן אלו, אמר לה ממה שפרנס הקב"ה, אמרה אם אין אתה אומר לי מהיכן הן, איני טועמת כלום, התחיל מספר לה, אמר לה, כך נתפללתי לפני האלוקים, וניתן לי מן השמים, אמרה לו איני טועמת כלום עד שתאמר לי **שתחזירה מוצאי שבת,** אמר לה למה, אמרה לו, **אתה רוצה שיהא שולחנך חסר** (בעוה"ב), ושולחן חבירך מלא,

הלך ר' שמעון והודיע מעשה לרבי, אמר לו, לך אמור לה, אם שולחנך חסר **אני אמלאנו משלי,** הלך ואמר לה, (שבעוה"ב רבי ימלא את החסר לנו משלו), אמרה לו לך עמי **למי שלמדך תורה,** אמרה לו, רבי, **וכי רואה אדם לחבירו לעוה"ב,** לא כל צדיק וצדיק הוה ליה עולם בעצמו, שנאמר (קהלת י"ב) כי הולך האדם אל בית **עולמו** (דייקא), **והודה לה רבי, והלך והחזיר, עכ"ל המדרש,**

* * * * * * *

ביאור נאה למה חזר בו רבי מדבריו שאמר אני אמלאנה משלי

יש להבין, למה חזר בו רבי ממה שאמר **אני אמלאנו משלי,** וכי רבינו הקדוש לא ידע כי כל אחד הולך אל בית **עולמו, ואין אדם רואה**

לחבירו לעוה"ב, עד שאשתו של ר' שמעון בן חלפתא היתה צריכה ללמד לו זאת, **ויש לבאר הדבר,** כדלקמן,

איתא במשנה (אבות פרק ה' י"ג) ארבע מדות בנותני צדקה וכו'. הרוצה שיתן **ולא יתנו אחרים, עינו רעה** בשל אחרים.

איתא בגמרא (בבא בתרא ע"ה ע"א) אמר רבה א"ר יוחנן, עתיד הקב"ה לעשות שבע חופות לכל צדיק וצדיק, שנאמר (ישעיהו ד' ה'), "וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה, ענן יומם, **ועשן** ונוגה אש להבה לילה, **כי על כל כבוד חופה",** מלמד שכל אחד ואחד עושה לו הקדוש ברוך הוא חופה לפי כבודו,

עשן בחופה למה, אמר רבי חנינא שכל מי **שעיניו צרות בתלמידי חכמים** בעולם הזה **מתמלאת חופתו עשן לעולם הבא**, ע"כ, ולא ניתן לראותו בגלל העשן, (עיין יד רמ"ה, ועוד),

ומכיון והיא לא רצתה לקבל משל אחרים, ועפ"י המשנה זה נקרא **עיניה צרות בשל אחרים**, ומי שעיניו צרות בשל אחרים, אמרינן בגמרא דלעיל, כי חופתו מתמלאת **עשן** ולא ניתן לראות, לפיכך ידע רבי, כי לא יוכל לתת לה משלו, ולכן **הודה לה רבי** שלא יוכל לראותה והסכים עמה.

*** * * * * * ***

למה הסכים ר' שמעון בן חלפתא לדברי אשתו להחזיר האבן

כי הולך האדם אל בית עולמו

כתיב (קהלת י"ב) כי הולך האדם אל בית **עולמו**,

יש לבאר, כי מלבד מה שסמך רבי שמעון בן חלפתא, **שהלך והחזיר**, על דברי רבו רבינו הקדוש שלמדו תורה, ואמר לו להחזיר, מצינו אצל ר' **שמעון בן חלפתא** שאמר **סמוך אהימנותא דשלמה**,

איתא בגמרא (חולין נ"ז ע"ב) אמרו עליו על רבי **שמעון בן חלפתא** שעסקן (חוקר) בדברים היה, מאי עסקן בדברים, א"ר משרשיא, דכתיב (משלי ו' ו') לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם, אשר אין לה **קצין שוטר ומושל** תכין בקיץ לחמה,

אמר, איזיל איחזי אי ודאי הוא דלית להו מלכא, (ביקש לחקור אם נכון הדבר שאין לנמלה מלך), אזל, **בתקופת תמוז**, פרסיה לגלימיה, (פרס בגדו לעשות צל) אקינא דשומשמני, (על קן הנמלים) ורש"י הנמלים - אוהבים צל ושונאים חום), נפק אתא חד מינייהו (יצא אחד הנמלים) אתנח ביה סימנא, (נתן בו רבי שמעון בן חלפתא סימן) על,

אמר להו נפל טולא, (הנמלה נכנסה חזרה לקן ואמרה לנמלים שיש בחוץ צל) נפקו ואתו, דלייה לגלימיה, נפל שמשא, (כשיצאו הנמלים הרים את בגדו וחזרה השמש) נפלו עליה וקטליה, (הנמלים הרגו את אותה הנמלה על כך ששיקרה אותם),

אמר רבי שמעון בן חלפתא, שמע מינה **לית להו מלכא**, דאי אית להו, הרמנא דמלכא לא ליבעו, (איך לא ביקשו רשות מהמלך להרוג את הנמלה)

א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי, (לא ניתן להוכיח כי אין להם מלך, משלש סיבות האחד),

דלמא מלכא הוה בהדייהו, (אולי המלך שיתף פעולה בהריגת הנמלה) ועוד אי נמי **הרמנא דמלכא הוו נקיטי**, (אולי קיבלו רשות מהמלך להרוג את הנמלה) ועוד,

אי נמי **בין מלכא למלכא הוה**, (בתקופה שבין מלך למלך היה הסיפור, ולכן לא ביקשו רשות להרוג את הנמלה) דכתיב (שופטים י"ז ו') **בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה**,

אלא, (מכיוון וע"י הריגת הנמלה לא ניתן להוכיח כי אין להם מלך) **סמוך אהימנותא דשלמה**, וברש"י אהימנותיה דשלמה - נאמן הוא על כך (שאין להם מלך) וברוח הקדש אמרה, ע"כ,

לפי"ז אפשר לומר, מכיוון ורבי שמעון בן חלפתא ידע שיש ל**סמוך אהימנותא דשלמה**, שדבריו נאמרו ברוח הקודש,

והכתוב (בקהלת יב) שאומר, **כי הולך האדם אל בית עולמו**, נאמר ע"י **שלמה המלך** ע"ה שעל סמך זה אמרה לו אשתו, שכל אחד ספון בעולמו הוא, ואין רבי יכול למלאות את החסר, משלו, ולפיכך אמרה לו **תחזירה למוצאי שבת**, ומכיון וידע כי יש לסמוך על דבריו, כמ"ש **סמוך אהימנותא דשלמה**, לכן **הלך והחזיר**.

*** * * * * * ***

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל

"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161777 נייד 0527-616166

מייל y0527616166@gmail.com